

sl.6 Detalj stalne muzejske izložbe:
Budizam
© The Trustees of the Chester Beatty
Library, Dublin

prikazivanje nije uobičajeno u religijskom kontekstu islama, primjerci Kurana u pravilu nisu smjeli biti ilustrirani, iako su redovno bogato ukrašeni mnogobrojnim nefigurativnim (apstraktnim i vegetabilnim) iluminacijama.

Međutim, uz primjerke Kurana, ovdje se nalaze i ostali religijski rukopisi islamske vjeroispovijesti, kao što su molitve proroka, Muhamedove izreke, ili osvrta hodočasnika na put u Meku - pretežno popraćeni ilustracijama džamija, Muhamedova groba, muslimanskih svetišta i različitih drugih svetih predmeta.

▫ **Arapka kolekcija:** za razliku od prethodne, čuva uglavnom unikatne rukopise, izvore i knjige s tekstovima znanstvenoga karaktera, iz vrlo različitih područja: povijesti, zemljopisa, medicine, astronomije i astrologije, politike i filozofije. Budući da su takva djela bila namijenjena svakodnevnoj uporabi znanstvenika, studenata, državne administracije i vjerskih vođa, samo su u rijetkim slučajevima uključivala jednostavnije crteže ili dijagrame čija je svrha bila pojasniti osnovni tekst. Zbog toga je ova cjelina Beattyjeve biblioteke u izložbenom dijelu uspješno uklopljena u ilustrativnu, izrazito dekorativnu kolekciju religijskih spisa, istodobno kao kontrast, ali i nadopuna njezinu sadržaju.

▫ **Iranska kolekcija:** sastoji se od iluminiranih rukopisa i umjetnički izrađenih knjiga, uveza, crteža i kaligrafija. Na izložbi je prezentirana izborom ilustriranih listova "Knjige kraljeva" (Shahnama), jedne od najpopularnijih epskih pjesama 14. stoljeća koja govori o bitkama kraljeva i heroja predislamskog Irana; zatim djelom pod nazivom "Stotinu Alijevih riječi" (Sad Kalima) iz 15. stoljeća, koje sadržava pouke Muhamedova nećaka i zeta Alija; alegorijskom pjesmom o "Kultu vatre" (Suz o

Gudaz) iz 17. stoljeća napisanom za princa Daniyala Mughala; "Hafizovom zbirkom pjesama" (Divan) nastalom u 19. stoljeća prema izvorniku iz 1254. godine, u lakiranim koricama s karakterističnim slikovnim motivom "ptice i cvijeta", i druga vrijedna i rijetka djela. Svi su izloženi predmeti prevedeni na engleski jezik i latinsko pismo, ili su pak uz pomoć audio-pomaga u izvornom i u prevedenom obliku dostupni uhu posjetitelja.

▫ **Turska kolekcija:** ukazuje na vrlo jake stilske utjecaje perzijske umjetnosti 15. stoljeća, posebice u izradi knjiga i vještini iluminiranja, prilagođene ukusu i potrebama otomanske kulturne sredine. Kako su imali osobit interes za bilježenje povijesnih događaja, za otomanskog se perioda (13-20. st) u Turskoj razvio i jedinstven stil povijesne ilustracije. Pokazuje to i (perzijski) tekst *Povijest sultana Sulejmana*, koji je 1579. godine napisao dvorski historičar Luqman na zahtjev Sulejmanovog unuka, Murada III. Bogato ilustriran minijaturama te ukrašen dekoracijama s tipičnim cvjetnim motivima i oblakolikim ovitcima, i ovaj je originalni predmet predstavljen multimedijски - u cjelini i u pojedinim svojim segmentima. Za Murada III. načinjen je oko 1594./5. godine (tursko-arapski) tekst pod nazivom *Život Proroka* od kojega se samo jedan nekompletan dio - sa 136 minijaturnih ilustracija Muhamedova života - danas nalazi prezentiran u Turskoj kolekciji Beattyjeve biblioteke.

▫ **Indijska kolekcija:** u svojem islamskom segmentu čuva rukopise te pojedinačne stranice tekstova ili minijatura nastale za dinastije Mughala (1526-1858) pa do uspostavljanja britanske vlasti u Indiji. Na izložbi je ova

kolekcija ilustrirana životopisima careva Mughala - autobiografijom Babura (*Baburnama*), prvog predstavnika dinastije koji je 1526. godine zavladao područjem sjeverne Indije, te službenom biografijom njegova unuka i utemeljitelja carstva Akbara (*Akbarnama*), čiji je autor bio Abu 'l-Fazi, carev osobni prijatelj i bliski suradnik. Ovdje se, također, mogu vidjeti primjerci različitih knjiga izrađeni u carskim radionicama, pod njihovim pokroviteljstvom. Jedna od izuzetno zanimljivih ilustracija takve izrade su "Papagajeve bajke" (*Tutinama*) prepisane za Akbarove vladavine (1556-1605), ili "Album šaha Jahana", nazvan po vladaru za kojega je bio sastavljen 1650. godine, koji na svojevrsan način demonstrira preplitanje elemenata indijskih, iranskih i europskih stilova i tehnika u zajedničkom radu muslimanskih i hinduskih majstora mini-jaturnog slikarstva. Naime, dok su u Akbarovo vrijeme carske slikarske radionice uglavnom ilustrirale rukopisne knjige, za njegovih se nasljednika više razvio običaj oslikavanja pojedinačnih listova koji su se potom stavljali u odabrane iluminirane okvire i čuvali u albumima. Svaka je faza u procesu izrade knjiga ili njihova oslikavanja još dodatno i potanko objašnjena audiovizualnim animacijama, video-filmom ili posebnim crtežima, paralelno s izloženim originalima.

3. Treći je dio Beattyjeve biblioteke svojim sadržajem vezan uz **ZBIRKU ISTOČNO - AZIJSKA REGIJA**, a predstavljen je slikarstvom, rukopisima, knjigama i predmetima primijenjene umjetnosti u prvom redu Japana i Kine, ali i ostalih zemalja od Tibeta, Mongolije, Nepala, Indije i Sri Lanke do Tajlanda, Burme i Indonezije.

S obzirom na to, i ovaj je dio zbirke, kao i njezino muzeografsko uprizorenje, podijeljen na nekoliko manjih cjelina:

□ **Kineska kolekcija:** s ovećom zbirkom burmutica reprezentira gotovo sve poznate vrste materijala i načine ukrašavanja te, posebice, karakterističnu tehniku poliranja minerala među kojima dominira nefrit (žad). Beatty je svoju impresioniranost nefritom pokazao puno manjom, ali izuzetno rijetkom zbirkom od 17 knjiga izrezbarenih u nefritu, koja se ubraja među najljepše svjetske raritete. Uz nju se, osim toga, mogu naći šalice od nosorogove kosti, tri toma "Velike enciklopedije mladoga cara" Younglea Minga iz 15. stoljeća, svilena odjeća carske obitelji i dvorskih službenika izrađena za religijske ili dvorske ceremonijalne obrede, kao i poveća zbirka različitih predmeta iz vremena dinastije Qing (1644.-1911.) - od rukom oslikanih svitaka i albuma, do kaligrafija, portreta i pejzaža te scena iz svakodnevnog života.

□ **Japanska kolekcija:** prezentirana je ručno-oslikanim svicima, slikovnim knjigama i albumima te grafikama i tiskanim knjigama, kao i različitim primjercima dekorativne umjetnosti - pretežno nastalim za vladavine vojničke dinastije Tokugawa (1603.-1867.). Ovdje se mogu vidjeti manje poznati egzotični detalji tradi-

cionalne japanske odjeće (*kimona*) ili, pak, samurajske vojničke opreme, kao što su na primjer metalni štitnici za ruku na sabljama (*tsuba*); izrezbareni klipci pomoću kojih se o pojas kimona mogu objesiti različite torbice, vrećice za duhan, ili specijalne posudice - koje zajedno služe umjesto džepova (*netsuke*); složene kutijice za pohranu pečatnjaka ili lijekova (*inro*) koje se nose u pojasu kimona obješene o "netsuke" i sl. Najvažniji dio ove kolekcije je više od 120 slikovnih knjiga i rukom izrađenih svitaka datiranih u 16.-18. stoljeće pod nazivom "Nara slikovnice" (*Nara ehon*) - s predstavljanim narodnim i religijskim pričama, ali isto tako i poznata ilustracija kineske ljubavne priče (*Pjesma vječne boli*) iz 17. stoljeća, te manja zbirka budističkih svetih tekstova (*sutras*), visećih svitaka i tiskanih amajlija. Svakako je zanimljivo na kraju spomenuti i nezaobilaznu zbirku drvoreza na temu "slika polu-svijeta" (*ukiyo*) - s ilustracijama kurtizana, glumaca i ljudi iz "sumnjivih" kvartova glavnoga grada - koja pokriva razdoblje od 250 godina u razvoju ovoga žanra.

□ **Tibetansko-mongolska kolekcija:** odražava jak utjecaj budizma u umjetnosti i tiskarstvu istočnoazijske regije. Pritom je tibetanski tematski segment kolekcije ilustriran izvanrednim primjercima oslikanih visećih svitaka (*thangkas*) koji su se koristili kao središta meditacije, budističkih rituala i ceremonija. On osim toga sadržava rukom pisane, ili tiskane svete tekstove te skupinu ritualnih predmeta - kao što su specijalna pomagala budističkih svećenika, molitveni mlinci i sveti bodeži. Mongolski je, pak, dio prikazan malom ali reprezentativnom skupinom religijske literature.

4. KOLEKCIJE JUŽNE I JUGOISTOČNE AZIJE: u svome središtu također imaju svete rukopise, među kojima je posebno vrijedna skupina od 20 ilustriranih crkvenih knjiga s Tajlanda koje govore o životu slavnog svećenika Phra Malajja. Uz njih su prezentirane serije burmanskih redovničkih tekstova (*kammavaca*), kao i knjige svitaka oslikane budističkim prizorima (*parabaiks*), često izrađene na palminu lišću. Nekoliko od njih ilustriraju dvorske zabave i ceremonijale predstavljajući vrijedne izvore za rekonstrukciju dvorskoga života u predbritanskoj Burmi. Među najzanimljivije religijske tekstove iz Indije, Nepala i Sri Lanke svakako se ubrajaju tzv. *Jain* rukopisi iz razdoblja od sredine 14. do sredine 16. stoljeća te velik broj umjetnički iluminiranih Hindu-tekstova. I konačno, veliku raznolikost jezika, tema i materijala dobro ilustriraju *knjige proricanja*, koje su kao podsjetnike svećenicima i vračevima na kori drveta izrađivali pripadnici naroda Batak sa Sumatre. Biblioteka i u ovom posljednjem tematskom segmentu neprestano privlači raznoliku publiku zahvaljujući velikim dijelom primjerenom uporabi dodatnih video-animacija, uz čiju su pomoć gotovo do detalja "ispricane" egzotične priče, prikazani ikonografski i tehnički detalji, ili pak objašnjeni povijesni okviri nastanka, društvenog značenja i praktične primjene pojedinih

ekspozicija u njihovoj izvornoj sredini - manje poznatoj i slabije razumljivoj europskom kulturno-civilizacijskom krugu.¹

Posebnu izložbu predstavlja izuzetno zanimljiv postav na drugom katu Biblioteke, posvećen najvećim suvremenim svjetskim religijama - kršćanskoj, židovskoj, islamu, budizmu i hinduizmu. Također načinjena od reprezentativnih primjeraka cjelokupne Beattyjeve kolekcije, ova je izložba sadržajno i prostorno postavljena kao izdvojena cjelina, s originalnom koncepcijskom podlogom. Njezina se osnovna ideja sastoji u direktnom, dinamičnom, usporednom i komparativnom objašnjavanju glavnih postavki prikazanih vjerskih sustava, ukazujući na međusobne sličnosti i razlike. I ovdje su uspješno primijenjeni specifični audio-vizualni programi i to - za ilustraciju muslimanskih hodočašća u Meku na primjer, kao i za prikaze života Krista i Bude, ili demonstraciju obrednih običaja rođenja, ženidbe i smrti u okviru svih pet vjeroispovijedi. Od izuzetno vrijedne originalne građe pritom su predstavljeni iluminirani primjerci Kurana nastali između 9. i 19. stoljeća, starovjekovni papirusi, najstarije molitve kao i novozavjetni tekstovi iz 200. g. n. e., kojima uz bok stoje pergamentni svitci i različite umjetnine religijskog karaktera - iz Kine, Japana, Tibeta te južne i jugoistočne Azije. Pritom je, ipak, najimpresivnija spoznaja vezana uz činjenicu da je upravo ovdje, na irskome otoku, osmišljen i realiziran muzejski postav koji daje kompleksan pregled često suprotstavljenih religijskih svjetonazora - unatoč činjenici da su različite vjeroispovijesti na njegovu području uzrokovale beskompromisne i iscrpljujuće društvene sukobe tijekom povijesti, ostajući žarištima potencijalnih kriza u Irskoj sve do današnjih dana.

Potrebno je na kraju spomenuti da prethodnim opisom nije ni izdaleka upotpunjen šaroliki spektar sadržaja i aktivnosti koje se mogu pronaći na ovom inspirativnome mjestu. Vrata Biblioteke otvorena su i izvan radnog vremena muzejskih izložaba različitim dobnim, profesionalnim, statusnim i obrazovnim kategorijama potencijalnih korisnika. Tu se održavaju prigodni koncerti, predstave i predavanja, priređuju se tematske radionice, seminari i promocije - uvijek usko povezane s predstavljanjem određene zbirke, izložbene cjeline ili ideje izložbenog postava. Tako su, na primjer, tijekom zadnjeg kvartala 2002. godine u Biblioteci održane dječje radionice na temu: "Uhvati zmaja - u zbirkama Biblioteke Chestera Beattyja", "Priča o postanku" te "Božić u Španjolskoj" - prilagođene najmlađoj muzejskoj publici u dobi od 7 do 11 godina. U istom je razdoblju priređeno više "događanja" za odrasle vrlo različitih interesnih usmjerenja: haiku poezija u koreografiji i scenskom izvođenju Irskoga modernog plesnog teatra; indijanska i jazz glazba u izvedbi "Khande" a uz pomoć irskih tradicionalnih instrumenata, kao i koncert tradicionalne irske i indijanske glazbe na specifičnim instrumentima u izvedbi suvremenih

irskih glazbenika; svojevrsan seminar "Napredne kaligrafije" u formi razgovora s renomiranim kaligrafom (D. Brownom) te demonstracija njegovih radova uza sudjelovanje prisutnih; "Diwali festival" - tj. vikend posvećen obilježavanju hinduske "svečanosti svjetla" upoznavanjem tradicionalne kuhinje i glazbe te posebnih tehnika slikanja kanom (*mehind*), ili obojenim pijeskom (*rangoli*); projekt nazvan "Indijski film u okviru irskoga filma"; radionica na temu izrade papirnatih ukrasa, u organizaciji suvremene irske umjetnice koja je sudionike podučila osnovama ove tehnike itd., itsl. Posebna je skupina aktivnosti tijekom čitave godine organizirana samo za članove Kluba prijatelja Biblioteke C. Beattyja - od ilustriranih predavanja i tematskih sastanaka, preko kraćih i cjelodnevnih upoznavanja muzejskih zbirki, do jednostavnijih propagandnih poslova koje članovi Kluba zajednički obavljaju u korist muzeja. Svrha je njihova angažmana popularizirati zbirke Biblioteke te ih otvoriti aktivnom uvidu, permanentnom obrazovanju i kreativnom uživanju što većeg broja ljudi - s pretpostavkom da se jedino tako mogu ostvariti društveni ciljevi profesionalnoga muzejskog rada te naglasiti humane vrijednosti ugrađene u njegove opće postavke i norme.²

THE EUROPEAN MUSEUM OF THE YEAR IN 2002: THE CHESTER BEATTY LIBRARY IN DUBLIN

In May 2002 the Belgian Queen Fabiola presented ICOM's traditional prize for the best European museum in 2002 in Luxembourg to Dr Michael Ryan, the president of the Royal Irish Academy and the director of one of the most valuable collections of manuscripts, books, icons, miniatures and art, called a library in view of the predominant character of its holdings, taking the name of its founder as the Chester Beatty Library.

The collector Sir Alfred Chester Beatty was born in New York in 1875. When he settled in Dublin in 1950, he moved his collection there and began to build a new palace to house it. As a result, the Library was open to scholars in 1953, and later on, to a limited extent, to the public at large. After his death in 1968, the collection had, in line with his will, retained public support in the form of a public trust, developing gradually into a cultural institution of national importance.

The authoress of the text visited Dublin and this fascinating library and is now presenting it to the readers of our publication.

¹ Detalji postava i ilustracije prikazani prema: The Chester Beatty Library, 2001. Dublin: Scala Publishers Limited

² Events & News, September-December 2002. Dublin: Chester Beatty Library